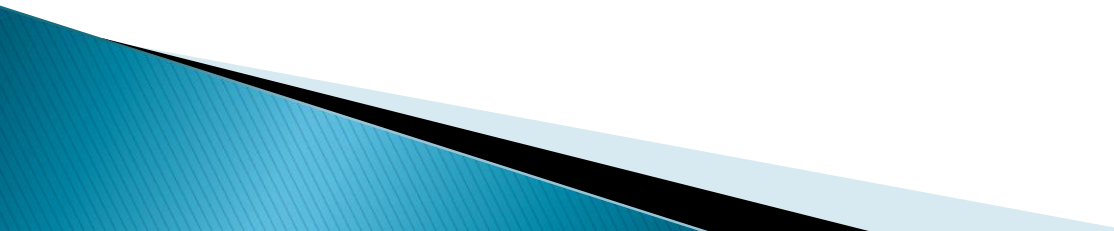

Aspekty krajiny v územním a strategickém plánování

Mgr. Kamila Klemešová

Osnova

1. Politika ŽP /trvale udržitelný rozvoj
 2. EIA /SEA
 3. Otázka krajinného rázu
-

1. Politika ŽP

Politika ŽP

- ▶ „Vychází“ z dokumentu Státní politika životního prostředí 2012 – 2020
 - Návaznost na programové dokumenty 2014+??
 - Základní principy:
 - *Princip integrace politik*
 - *Princip prevence*
 - *Princip předběžné opatrnosti*
 - *Znečišťovatel platí*
 - *Princip nákladové efektivity*
 - *Zvyšování povědomí veřejnosti o otázkách životního prostředí*
 - *Princip mezinárodní odpovědnosti*

Tématická oblast	Priorita
1) Ochrana a udržitelné využívání zdrojů	1.1 Zajištění ochrany vod a zlepšování jejich stavu
	1.2 Prevence a omezování vzniku odpadů a jejich negativního vlivu na životní prostředí, podpora jejich využívání jako náhrady přírodních surovin
	3. Ochrana a udržitelné využívání půdního a horninového prostředí
2) Ochrana klimatu a zlepšení kvality ovzduší	1. Snižování emisí skleníkových plynů a omezování negativních dopadů klimatické změny
	2.2 Snížení úrovně znečištění ovzduší
	2.3 Efektivní a přírodě šetrné využívání obnovitelných zdrojů energie
3) Ochrana přírody a krajiny	3.1 Ochrana a posílení ekologických funkcí krajiny
	3.2 Zachování přírodních a krajinných hodnot
	3.3 Zlepšení kvality prostředí v sídlech
4) Bezpečné prostředí	4.1 Předcházení rizik
	4.2 Ochrana prostředí před negativními dopady krizových situací způsobenými antropogenními nebo přírodními hrozbami

Trvalá udržitelnost

- ▶ Strategický rámec udržitelného rozvoje ČR
 - *„Principy udržitelného rozvoje je nutno chápat v dlouhodobé perspektivě. Základním poselstvím Strategického rámce je upozornit na rizika a výzvy, před nimiž dnes stojíme. Cílem dokumentu je dále vymezit klíčová témata a problémy udržitelného rozvoje České republiky a nalézt příslušná opatření k jejich řešení a též vytýčit cestu vpřed.“*
 - 3 základní pilíře, 5 prioritních os:
 - Společnost, člověk a zdraví;
 - Ekonomika a inovace;
 - Rozvoj území;
 - Krajina, ekosystémy a biodiverzita;
 - Stabilní a bezpečná společnost.
- ▶ Pojem vs. realita

Nástroje politiky ŽP – úz. plánování

- ▶ Celosvětová úroveň
 - Millenium ecosystem assessment
 - Agenda 21
 - Úmluva o krajině
- ▶ Lokální úroveň
 - Místní agenda 21

Millenium Ecosystem Assessment

- ▶ Proběhlo v letech 2001 až 2005
- ▶ Pod záštitou generálního tajemníka OSN
- ▶ Cílem zhodnotit důsledky změn ekosystémů pro lidský blahobyt na základě vědecky podložených informací.
- ▶ Přes 1 000 expertů z celého světa
- ▶ Odpověď na otázky ohledně: Úmluvy o biologické rozmanitosti, Úmluvy o boji proti dezertifikaci, Ramsarské úmluvy o mokřadech a Úmluvy o ochraně stěhovavých druhů volně žijících živočichů.
- ▶ *„Ekosystémy a lidský blahobyt“*

Agenda 21

- ▶ Dokument OSN
- ▶ globální strategický a akční plán světového společenství, který stanovuje „konkrétní kroky“ směrem k udržitelnému rozvoji.
- ▶ Vznik 1992 summit **Rio de Janeiro**
- ▶ 4 sekce:
 - **společenská a ekonomická sekce:** chudoba, zdraví, demografie, lidská sídla
 - **ochrana a správa přírodních zdrojů:** atmosféra, deštné pralesy, oceány, radioaktivní odpad, biodiverzita
 - **posilování role hlavních skupin:** ženská hnutí, ochrana dětí, dělníci a zemědělci v rozvojových zemích
 - **implementace:** financování projektů, právní mechanismy, veřejná informovanost

Místní agenda 21

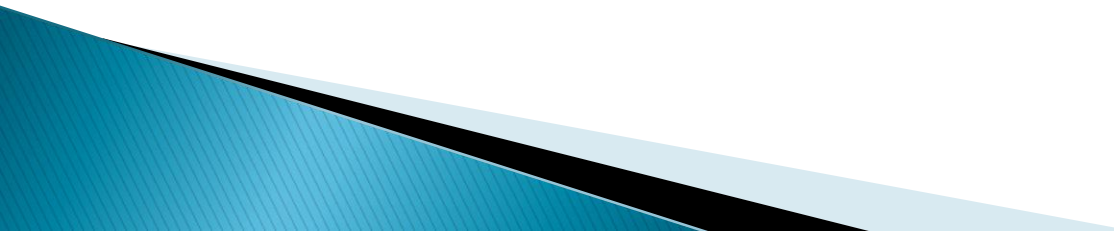
- ▶ Snaha „probrat k životu“ Agendu 21 v konkrétním území
- ▶ Program snažící se uplatnit principy udržitelného rozvoje na regionální úrovni
- ▶ Koncept, který napomáhá získání evropských dotací
- ▶ Podporovaný i MŽP
- ▶ Místní Agenda 21 (dále jen MA21) zapadá do širšího proudu snahy o kvalitní veřejnou správu, která je zahrnuta pod pojem „good governance“
- ▶ Rozdělení obcí dle počtu obyvatel, pro každou kategorii stanovena kritéria (monitorování úrovně procesu MA21 v jednotlivých regionech)

Evropská úmluva o krajině

- ▶ Členové: státy Rady Evropy (30)
- ▶ V platnosti od roku 2004
- ▶ V ČR usnesení č. 1049/2002 z října 2002 pro zavedení úmluvy do praxe
- ▶ Cílem zajistit ochranu jednotlivých typů evropské krajiny
- ▶ *„Ukládá povinnost vytvářet a realizovat ohleduplné a z hlediska charakteru krajiny udržitelné krajině politiky, a to za účasti veřejnosti a místních a regionálních úřadů, a dále pak zohledňovat charakter krajiny při formování politik územního rozvoje, urbánního plánování a jiných sektorálních či intersektorálních politik“*

2. EIA / SEA

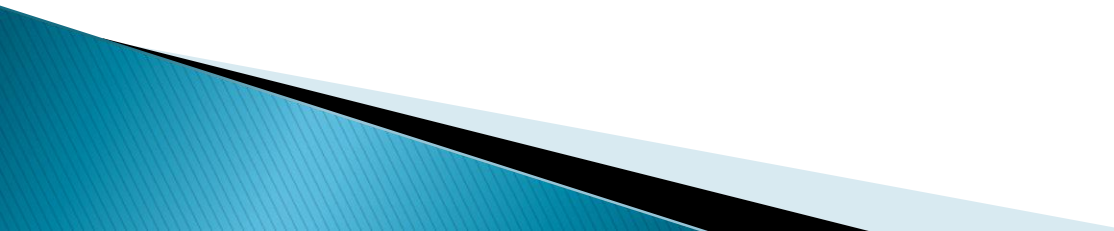
Možnosti zlepšení hodnot v území

- ▶ Místní daně
 - ▶ Možnosti využití vyhlášek
 - ▶ Odstraňování ekologických zátěží
 - ▶ Obnova brownfields
 - ▶ Neekonomická ovlivňování území – EIA, SEA (mj. ochrana území před nepřiměřenými podnikatelskými aktivitami)
-

EIA, SEA

- ▶ EIA = Environmental Impact Assessment
 - ▶ SEA = Strategic Environmental Assessment

 - ▶ Pro posuzování vlivů záměrů, koncepcí a zařízení na životní prostředí

 - ▶ Realizují se za účasti veřejnosti, která již nemá funkci pouze pasivního pozorovatele výsledku rozhodnutí.
-

Historie EIA

- ▶ Reakce na krizi v 70. letech,
- ▶ EIA poprvé legislativně zakotvena v USA v roce 1969, postupně rozšiřování do dalších zemí.
- ▶ Na přelomu 80. a 90. let se vypracování EIA stalo podmínkou pro investiční projekty financované Světovou bankou.
- ▶ Přelomem rok 1992 a konference v Rio de Janeiru – veřejná podpora EIA.

Historie EIA (ČR)

- ▶ Připomínkování záměrů a koncepcí v 80. letech příslušnými úřady národních výborů, na celostátní úrovni ministerstvy => nefunkčnost, ničení ŽP => v roce 1992 byla v ČSFR zavedena EIA.
- ▶ Hodnocení strategií bylo ovšem uzákoněno až díky vstupu ČR do EU, kdy byla naše republika v podstatě „donucena“ k jejímu přijetí. Předtím se ji prosadit nepodařilo.
- ▶ V současnosti se pravidla EIA i SEA řídí zákonem č. 100/ 2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o posuzování vlivů na životní prostředí).

Postup při EIA (zjednodušeně)

1. ten, kdo chce uskutečnit záměr (oznamovatel) podá oznámení krajskému úřadu
2. je-li stanoveno, že záměr podléhá zpracování hodnocení vlivu na ŽP dodává oznamovatel dokumentaci pro EIA
3. U příslušného úřadu se k dokumentaci se může, do 30 dnů před zveřejněním informace o dokumentaci, vyjádřit každý, a to vždy pouze písemně. Příslušný úřad doručí došlá vyjádření neprodleně po jejich obdržení zpracovateli posudku.
4. Příslušný úřad zajistí zpracování posudku odborným pracovníkem
5. Posudek zpracovaný do 60 dní, následně opět možnost vyjádření se veřejností
6. Veřejné zasedání
7. Vydání stanoviska – to je odborným podkladem pro vydání rozhodnutí
8. Vydání rozhodnutí příslušného úřadu, vždy s odůvodněním

- ▶ Následuje územní řízení a teprve poté územní rozhodnutí (\Rightarrow stavební povolení, tedy povolení započít stavbu)
- ▶ Diskutabilnost staveb v CHKO a jejich následné schvalování.

SEA – posuzování koncepcí

- ▶ Pro veškeré koncepce spolufinancované fondy EU
- ▶ Současně se používají u většiny koncepcí, které mohou výrazněji ovlivnit ŽP
- ▶ Jedním z cílů hodnocení je také **vliv koncepce na udržitelný rozvoj dotčeného území** (včetně sociálně–ekonomických aspektů).

Postup při SEA

- ▶ Oznámení koncepce
- ▶ Po zjišťovacím řízení nastává veřejné projednání a vydání stanoviska
- ▶ Na základě stanoviska se schvaluje návrh koncepce – doporučující charakter
- ▶ Bližší podrobnosti v přednáškách a výukových materiálech RNDr. Martina Culka, PhD.

3. Krajinný ráz

- ▶ Zákon č. 18/2010 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v z.p.p.
- ▶ Zejména přírodní, kulturní a historická charakteristika určitého místa či oblasti, je chráněn před činností snižující jeho estetickou a přírodní hodnotu
- ▶ *„Zásahy do krajinného rázu, mohou být prováděny pouze s ohledem na zachování významných krajinných prvků, zvláště chráněných území, kulturních dominant krajiny, harmonické měřítko a vztahy v krajině.“*

3 základní úlohy KR v územním plánování (dle VOREL, 2007)

- ▶ Vymezení oblastí a míst krajinného rázu pro Územně analytické podklady
 - identifikaci znaků přírodní, kulturní a historické charakteristiky v oblastech KR (dle cennosti a významu)
- ▶ Hlediska krajinného rázu v územní studii
 - zavedení krajinného plánu do systému dokumentace a to právě formou územní studie, která by komplexně zpracovala krajinnou problematiku a jejíž výstupy by v podobě limitů a koncepcí byly východiskem pro zpracování územního plánu.
- ▶ Vyhodnocení vlivu změn ve využití území v procesu pořízení územního plánu nebo změny územního plánu
 - „Územní plánování přitom chrání krajinu jako podstatnou složku prostředí života obyvatel a základ jejich totožnosti. S ohledem na to určuje podmínky pro hospodárné využívání zastavěného území a zajišťuje ochranu nezastavěného území.“

Problémy spojené s KR a ÚP

- ▶ § 26 stavebního zákona: „.....*poskytují orgány veřejné správy údaje o území...*“
- ▶ Má cenu vytvářet Krajinový ráz pro celou ČR?
- ▶ Krajinový ráz jako nutné zlo nebo rovnocenný partner při plánování v krajině?
- ▶ Je možné hodnotit objektivně krajinu?
- ▶ Máme dostatek odborných kapacit?
- ▶ Jakou sílu má zachování krajinového rázu proti lobby investorů?

Územní systémy ekologické stability (ÚSES)

- ▶ Vzájemně propojený soubor přirozených i pozměněných, avšak přírodě blízkých ekosystémů, které udržují přírodní rovnováhu.“(dle zákona 114/1992 Sb.)
- ▶ Ekologická stabilita?
- ▶ Ekologicky významné segmenty krajiny
 - Ekologicky významné krajinné prvky
 - Ekologicky významné krajinné celky
 - Ekologicky významná krajinná oblast
- ▶ Ekologicky významná liniová společenstva

Tvorba ekologické sítě v krajině

1. Vymezení kostry ekologické stability
 - Zhodnocení potenciálního stavu krajiny
 - Zhodnocení současného stavu krajiny
 - Zhodnocení zachovalosti a ekologické stability => vymezení ekologicky významných segmentů krajiny
2. Vymezení sítě ÚSES
 - Biocentrum
 - Biokoridor
 - Interakční prvek

1 + 2 = ekologická síť v krajině

ÚSES

- ▶ Ekologická síť součástí RURU
- ▶ Nástroj pro regulaci územního rozvoje vs. nefungující nástroj, navrhovaný spíše pomocí matematických výpočtů.

Vybraná problematika

Povodňová problematika

- ▶ Protipovodňová opatření – brzda vs. prevence
 - ▶ Konzervace Labe – Odra – Dunaj
 - ▶ Vystěhování obyvatel jako možnost regionálního rozvoje
 - ▶ Regionální disparity v ČR vs. Nemožnost odchodu lidí z ohrožených oblastí
-

- ▶ http://www.mzp.cz/cz/strategie_udrzelneho_rozvoje
- ▶ <http://www.uses.cz/>
- ▶ http://www.mzp.cz/cz/statni_politika_zivotniho_prostredi
- ▶ <http://www.maweb.org/documents/document.354.aspx.pdf>
- ▶ <http://www.agenda21.cz/>
- ▶ <http://eagri.cz/public/web/mze/pozemkove-urady/evropska-umluva-o-krajine/>
- ▶ <http://ma21.cenia.cz/>
- ▶ http://portal.cenia.cz/eiasea/view/eia100_cr
- ▶ http://www.mzp.cz/cz/posuzovani_vlivu_zivotni_prostredi
- ▶ http://www.mzp.cz/cz/posuzovani_vlivu_koncepci_sea
- ▶ <http://web.cvut.cz/fa/u519/KUKR/metodika.htm>

Děkuji za pozornost